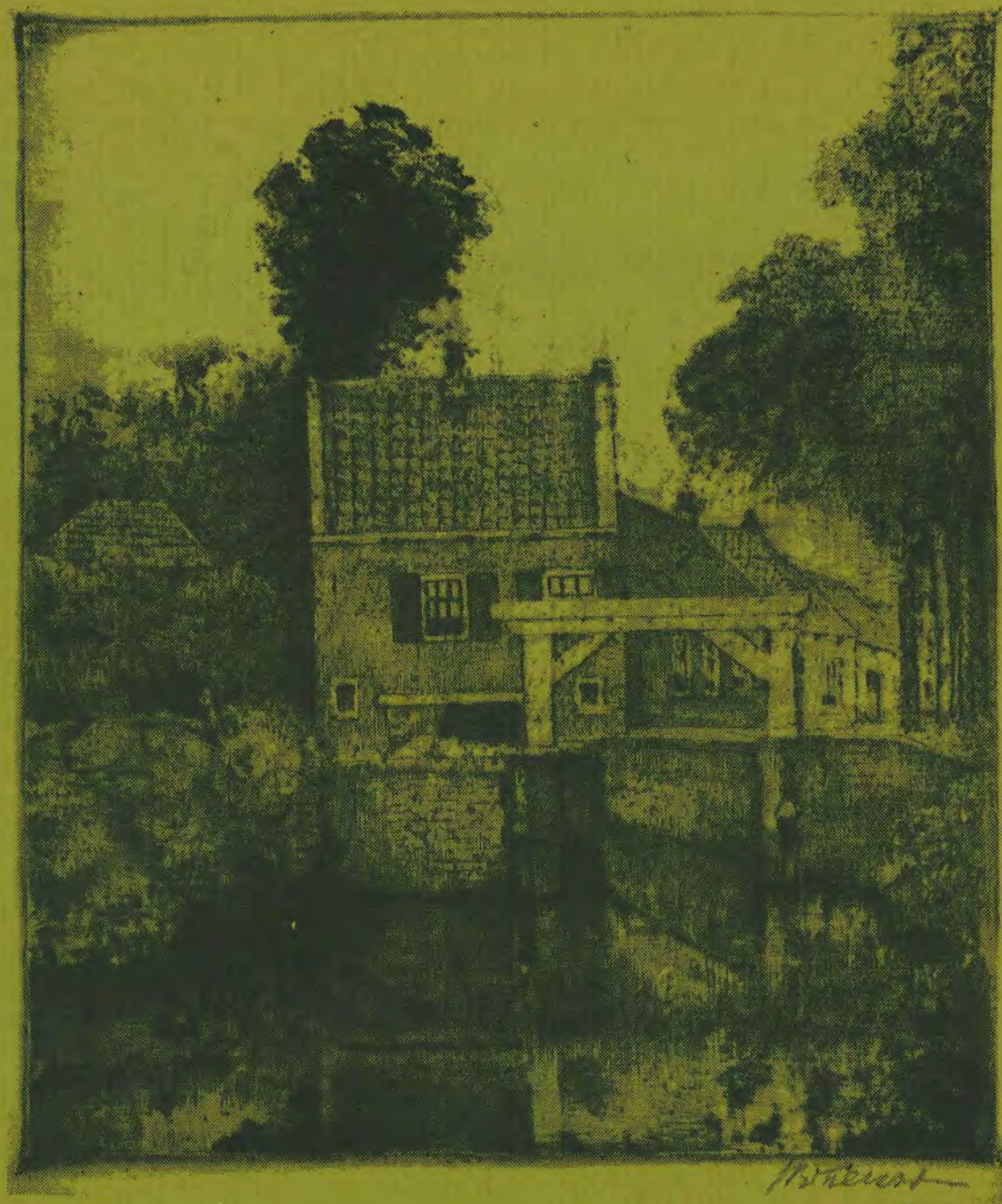

Historische Kring Maarssen

Steegstra

MEESTER SCHILDERS

VOOR ONDERHOUD- EN
RESTAURATIESCHILDERWERK

Fazantenkamp 51
3607 CC Maarssen
of
Postbus 1237
3600 BE Maarssen
Telefoon: 03465-63 316

**RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+VOORDEEL +VAKMANSCHAP
+KWIEKE SERVICE**

radio en t.v. speciaalzaak

electron

Diependaalsedijk 1, Maarssen
Telefoon 03465-6 20 81/6 86 80

Wij verkopen uitsluitend scharrelvlees en vleeswaren!

Slagerij Dorresteyn

Nassastraat 4
Maarssen

Sinds 1882!

Met scharrelvlees eet je gezond!

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Ophandel en Fabrieken voor Utrecht en omstreken onder nummer V. 476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, Mevr. I.G.M. van Veggel-Teijink, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 03465-67028, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro: 2907376, H. Blaauw, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, B. de Ruiter, N. van Tricht en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84).

Redactie: Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, R.H.C. van Maanen, Drs. W. Smits en Drs. J.W. Verhoef.

Redactieadres: Emmaweg 17, 3603 AK Maarssen, tel.: 03465-71575.

Ledenadministratie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 03465-62425.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 03465-63599.

17e Jaargang no. 4, februari 1991

Verschijnt 4 x per jaar

KRINGNIEUWS

Jaarvergadering donderdag 7 februari 1991

Op donderdag 7 februari wordt weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden. Elders in dit periodiek vindt u de convocatie en de agenda voor deze vergadering.

U bent van harte welkom in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen, waar deze vergadering gehouden wordt. Aanvang 20.00 uur.

Na de vergadering wordt een korte pauze gehouden. Vervolgens, rond 21.00 uur, zal een diaserie over het leven en werk van Jac. P. Thijsse - 1865-1965 - vertoond worden. Jac. P. Thijsse is bij het grote publiek vooral bekend geworden door zijn medewerking aan de z.g. Verkade-albums. In deze diaserie zult u ook dia's zien uit het album 'Langs de Vecht'. Tevens zal er een kleine tentoonstelling te bezichtigen zijn over het werk van Jac. P. Thijsse.

Bibliotheek

De heer J. van der Kooij schonk aan onze bibliotheek het boek 'Anna Maria de Sandra' van 'L.E.' Dit boek gaat over het leven van een mevrouw in de 17e eeuw, die vele malen in Huis Ter Meer verbleef, en uiteindelijk ook in Maarssen begraven werd.

Van mevr. Van Putten-van Dijen ontving onze bibliotheek het boekje 't is voor Dorresteyn, de geschiedenis van een slagerij'. Dit boekje werd in 1982 uitgegeven t.g.v. het 100-jarig bestaan van slagerij Dorresteyn. Hartelijk dank voor deze boeken.

De bibliotheek van de Historische Kring Maarssen is geopend op iedere maandagavond, die samenvalt met de raadsvergaderingen, van 20.00-21.00 uur.

De data van die avonden zijn: 25 februari, 25 maart en 29 april 1991. De bibliotheek wordt beheerd door de bibliotheekcommissie, die bestaat uit: mevr. Broeksma (tel.: 60984), de heer Van Maanen (tel.: 72512), de heer Noltjes (tel.: 61543) en mevr. De Ruiter (tel.: 63599).

Voor nadere informatie kunt u zich tot hen wenden.

Nog éénmaal Open Monumentendag 1990

Wist u dat er t.g.v. deze Open Monumentendag een tekenwedstrijd voor scholieren werd uitgeschreven? Er moest een tekening gemaakt worden van één van de opengestelde monumenten. Het Maarssens comité Open Monumentendag heeft de winnende tekeningen doorgestuurd naar de nationale jury, die uit alle ingezonden tekeningen de beste zal kiezen. De Maarssense winnaars waren: René Meijers, Roy van der Linden en Patrick van der Linden.

Ledenavond donderdag 25 april 1991

Op deze avond komt de heer D. Koen een lezing geven over de Nieuwe Hollandse Waterlinie

met o.a. zijn forten in de Vechtstreek. Extra aandacht zal worden besteed aan het fort te Maarsseveen, een schakel in deze waterlinie, die in de periode 1815-1885 als verdedigingslinie werd aangelegd.

De heer Koen, werkzaam bij het Rijksarchief te Utrecht en bij de Stichting Menno van Coehoorn (voor het behoud van voormalige verdedigingswerken), schreef het boekje 'Utrecht verdedigd, 1914-1940'.

Het belooft een boeiende avond te worden met mooie dia's. U bent van harte welkom in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen, aanvang 20.00 uur.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

CONVOCATIE

Op donderdag 7 februari 1991 houdt de Historische Kring Maarssen haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur nodigt hierbij dan ook alle leden uit om deze vergadering bij te wonen. De bijeenkomst zal gehouden worden in de grote zaal van de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen. Aanvang 20.00 uur.

Agenda

1. Opening.
2. Ingekomen stukken en mededelingen;
 - ledenavonden;
 - periodiek.
3. Notulen jaarvergadering d.d. 8 februari 1990.
4. Jaarverslag secretaris.
5. Financieel verslag 1990 en begroting 1991.
6. Verslag kascommissie.
7. Vaststelling contributie 1991.
8. Verkiezing kascommissie.
9. Bestuurscommissie.

Volgens rooster treden de bestuursleden mevr. A.H. Hogenhout-Hofman en mevr. G.M. Willekes-van Putten af. Zij hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te willen aanvaarden.

Het bestuur stelt voor om voor de, door het overlijden van mevr. Stooker, opgevallende plaats in het bestuur te benoemen de heer V. Smits.

Namen van eventuele tegenkandidaten kunt u tot de aanvang van de vergadering bij het bestuur bekend maken.
10. Redactie periodiek.
11. Verslag van commissies (indien van toepassing).
12. Rondvraag en sluiting.

Alle vergaderstukken zullen ruim voor het begin van de vergadering ter inzage liggen of kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het secretariaat van de Historische Kring Maarssen, Postbus 90, 3600 AB Maarssen.

Na de pauze, rond 21.00 uur, wordt er een diavoorstelling gegeven over het leven en werk van Jac. P. Thijsse. Ook zal er een kleine tentoonstelling te bezichtigen zijn van het werk van Jac. P. Thijsse.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

VAN DE REDACTIE

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
 2. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteurs.
 3. U kunt de kopij voor het volgende nummer inleveren **vóór 5 maart**.
-

Seigneuren in het zeventiende eeuwse Maarssen

Het Belgische Antwerpen wordt al gedurende vele eeuwen De Seigneurenstad genoemd. Voordat Amsterdam tot grote welvaart kwam, was Antwerpen al uitgegroeid tot een economisch centrum van West-Europa.

Door de aanvoer van produkten uit de nieuw ontdekte gebieden van de wereld ontstond hier een handels- en verwerkingscentrum dat zijn weerga niet had. Velen verrijkten zich aan de handel en verwerking van allerlei produkten en kregen door hun financiële voorspoed de indruk dat ze ook op andere gebieden meer waren dan anderen. Doordat de Antwerpenaren zich hooghartig gingen gedragen, kregen ze de bijnaam 'Seigneur'. Dankzij deze bijnaam, of eigenlijk moeten we het als een soort scheldnaam beschouwen, kunnen we nu nagaan of inwoners van bijvoorbeeld Amsterdam van Antwerpse of in ieder geval zuidelijke (voornamelijk Brabantse) oorsprong waren.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog begon het Noorden van de Nederlanden na ongeveer 1580 steeds meer overwicht te krijgen op de Spanjaarden, terwijl het Zuiden steeds meer in de greep van de Spanjaarden kwam. Binnen een paar jaar veroverde de hertog van Parma Brussel, Gent en Mechelen. Dit had voor de Zuidelijke Nederlanden tot gevolg dat zij steeds meer slachtoffer van deze oorlog werden, aangezien Spanje zelf nauwelijks voor de kosten van deze oorlog kon opdraaien. Het Zuiden moest steeds meer belasting opbrengen, hetgeen voor de economie funeste gevolgen had. Daar kwam nog bij dat de Noordelijken alle handel, die door Spaansgezinden gedreven werd, zoveel mogelijk probeerden te verhinderen.

Toen de Spanjaarden in 1585 het tot dan toe op de Noordelijke hand zijnde Antwerpen

veroverden, sloot het Noorden de Schelde-
mond af en blokkeerde zodoende de handel
van deze welvarende stad.

Tienduizenden Antwerpenaren, maar ook
duizenden Brabanders en Vlamingen, die in
de frontlinie kwamen te zitten, vluchtten
naar het Noorden, hoewel voor velen andere
motieven dan de oorlogsdreiging de oorzaak
waren voor hun vertrek naar andere oorden.
In zijn dissertatie 'De Zuidelijke immigratie
in Amsterdam en Haarlem omstreeks 1572-
1630' noemt de kunsthistoricus Briels als
oorzaken: 'het ontwrichte geestesleven van
die dagen en de overgang van grote delen
van de bevolking naar de Reformatie, ... de
vlucht voor de armoede en tenslotte ... de
katholieke restauratie, volgend op de her-
overing van de Zuidelijke provincies'. (1)
Het gevolg was dat grote delen van de

Zuidelijke Nederlanden ontvolkten en dat het Noorden een toevloed kreeg van nieuwe inwoners.

Veel positiefs is door leden van deze groep verricht in het Noorden.

De handel op Indië is jarenlang gefinancierd door Antwerps kapitaal, (2) met de oprichting van de Verenigde Oost-Indische Compagnie waren 301 van de 1143 participanten (26,3%) van Zuid-Nederlandse origine; zij schreven voor 1.400.000 gulden (38%) in op deze risicovolle onderneming.

De Noordse Compagnie kende ook veel Zuidelijke deelnemers. Een bekend bewindhebber was Tymon Jacobsz Hinloopen.

De West-Indische Compagnie werd opgericht op aanraden van de felle Antwerpse Calvinist Willem Usselincx. (3)

Doordat er onder de immigranten nogal wat geschoolde vaklieden waren, bloeide hier o.a. de zijde- en lakenindustrie op.

Maar niet allen waren zo fortuinlijk dat ze direkt bij hun aankomst al werk hadden of dat ze konden teren op een zeker kapitaal.

Amsterdam groeide tussen 1585 (30.000 inwoners) en 1622 (104.932 inwoners) (4) zo snel dat de stad vanaf 1612 begon te bouwen aan zijn beroemde grachtengordels. In deze 'nieuwbouwwijken' kwamen de nieuwkomers voornamelijk te wonen, velen echter in een zo grote armoede dat ze een beroep op de bedeling moesten doen. In 1611 telden de stadsarmenmeesters van Amsterdam onder de 2511 bedeelde gezinnen er slechts 200 van Hollandse oorsprong, de rest bestond uit immigranten. (5)

Hoewel zij over het algemeen de economie stimuleerden, waren de vreemdelingen als groep niet altijd even welkom en geliefd.

Economische redenen zullen bij de onderste lagen van de bevolking een grote rol hebben gespeeld in hun aversie tegen deze vreemdelingen en bij het overgrote deel van de bevolking van met name Holland, want hier concentreerde de grootste groep vreemdelingen zich, speelden de vreemde gewoonten, die deze mensen met zich meenamen, in de hand dat ze met argusogen werden bekeken.

In Amsterdam bijvoorbeeld hadden metse-laars en timmermansgezellen het recht

ontslag van vreemde knechten te eisen als zij zelf zonder werk zaten. (6)

Veelvuldig werd in minderwaardige bewoondingen vermeld dat niet-Hollanders eigenschappen hadden, die ze al bij voorbaat buiten de gangbare sociale (Hollandse) groep moesten houden.

Emdenaren heetten 'potschijters', mensen die uit Bremen kwamen dom, Westfalers waren van huis uit zo vies dat het eten dat ze aangeraakt hadden bedorven was en als er bijvoorbeeld in een toneelstuk een kwakzalver opkwam dan sprak hij altijd Duits. (7) Bredero voerde in De Spaanschen Brabander ene Jerolimo ten tonele die uit Hoboken, een plaatsje bij Antwerpen, kwam.

In zijn 'tot den goetwillighen leser' relateerde hij de spot die 'men' drijft ten koste van de vreemdelingen:

'Indien de mensche soo goedtaardich waare gheschapen, dat sy vaardigher waren int verbeteren en tragher int berispen van yemants ghebreken, so soudensy de volmaacktheyt des alderhoogste naderkomen, en haar zieltjes in alle deelen verbetert sien. Maar laas! ons is uyt der nature die kranckheyt inne-geboren, dat wy eer de splinter in eens anders, als de balck in onse eygen ooghen vermercken. O tastelijck ghebreck, voor gheen ghebreck bekent, een yder liefkoost en vleyt sijn selven in sijne dwalingh, en straft met alle strengheyt de doolinghe van sijn even naasten. Wat zijn wy verkeerde, blinde, en gunstige rechters, in de kreucken, en bedecken van onse misdaden? en wat zijn wy onrechtveerdighe beulen en helsche tierannen in het uysterste vervolghen en 't schavoteeren van eens anders lelijckheden?

...

Een yder siet uyt, en niemant siet in'. (8)

Dit gezegd hebbende, vermeldde Bredero dat in de Spaanschen Brabander de hoofdpersoon Jerolimo met een Brabants accent spreekt om het belachelijke van die taal aan te tonen;

'De Brabantsche Tale heb ick tot geen ander eyndt hier in gevoeght, als om haare arme hoovaardy an te wijsen, dat sy also wel haar lebbicheden (lelijkheden) heeft als de botte Hollanders, die sy soo wel niet en kunnen

volghen, als wy-lieden haare mis-spraak (die wij niet zo goed kunnen navolgen als wij hun wantaal)'. (9)

In het stuk zelf wordt voortdurend de spot gedreven met de taal der zuiderlingen, die eigenlijk geen taal is maar een menging van Nederlands (Diets) en Frans.

Ondanks de spot, of moeten we zeggen dankzij zijn spot, signaleert Bredero een wezenlijk verschil tussen de ingetogen Noorderlingen en de spontanere Zuiderlingen. Hij laat Jerolimo zeggen: 'd'Hollanders sayn maar bloeyers (sukkels),

Sy zeyn niet generoos hoe rayck sy gaan in't swart.

'tHantwerpen gheen soo slecht (eenvoudig) die op de vrijdachs mart,

Alsmen de palmslach slaat (bij handslag een koop sluiten), die haar vrouwen niet kopen. Borsten (borststukken, vaak sierlijk bestikt) van gouwt en zijd' gheciert met gouwe knopen,

en rokken van satijn en tabbaerts van flouweel,

Die draghen yder een, ja de hoeren in 't bourdeel;'. (10)

In vers 2065 wordt Jerolimo 'Singjeur' genoemd.

Niet door deze spotternijen geremd, werden veel Noordelijke dames verleid door de Zuidelijke (Brabantse) gewoonten.

Roemer Visscher ergerde zich aan deze trend en dichtte:

'De meyskens van de courtosye,
Stellen op Brabants haer fantasie:

Op Brabants setten sy het cap:

Op Brabants ist huyfken met den oorlap:

Op Brabants sijn haer lubbekens gheset:

Op Brabants is haer fluwelen klet:

Op Brabants knoopen sy haer mouwen:

Op Brabants fronsen sy haer bouwen:

Op Brabants segghense jae voorwaer:

Op Brabants spreken sy alle gaer:

Op Brabants singhense haren sangh:

Op Brabants makense haren gangh:

Op Brabants

Op Brabants

Amsterdamse dochters doet mijn bescheyt,
Schaemt ghy u van de Hollantsche botticheyt?'. (11)

Het antwoord van de dames was ongetwij-

Immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden (Brabanders) gestoken in hun voor de Noorderlingen opzichtige kledij.

feld bevestigend.

VERSPREIDING

In een vorig periodiek hebben we al vermeld dat in de archieven die betrekking hebben op Maarssen/Maarsseveen nogal eens sprake is van de aanduiding 'Seigneur'. (12)

Johan Huydecoper was in 1624 gehuwd met de dochter van een Zuidelijke koopman, Maria Coymans en Pieter Beltens was gehuwd met haar zuster Constantia.

Of Zuidelijke Nederlanders in het kielzog van deze twee invloedrijke figuren meetrokken, is niet bekend, maar nadat dit tweetal grote gebieden had gekocht (Huydecoper kocht bijna heel Maarsseveen en Beltens kocht meer stroomopwaarts van de Vecht grote stukken van Maarssen op) duiken in de archieven vele seigneuren op. Of dit allemaal Zuidelijke vluchtelingen of nazaten van hen zijn, is niet goed meer te achterhalen, maar zeker is dat het allemaal mensen van buiten het dorp waren en dat ze hier soms grote ergernis opriepen bij de plaatselijke bevolking vanwege hun andere culturele achter-

grond. Vooral de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk (de huidige Hervormde Kerk), die zich bezig moest houden met het controleren van de goede levenswandel van de lidmaten, vond het nogal eens nodig om deze nieuwkomers te wijzen op hun ongebruikelijke levenswandel.

We kunnen ervan uitgaan dat de zaken die de kerkeraad tijdens hun vergaderingen behandelde slechts het topje van een ijsberg van ergernis waren.

Aangezien er over de periode voor 1654 geen gegevens over dit onderwerp in de resolutieboeken van de kerkeraad waren te vinden, moesten we in latere bronnen zien te achterhalen hoe men reageerde op deze, toen al wat aangepastere, immigranten.

Ruim 60 maal worden in de resolutieboeken van de kerkeraad en de banden van de dorpsgerichten namen genoemd waarvoor seigneur werd geplaatst.

In de huidige Nederlandse Hervormde Kerk bevindt zich nu nog een grafsteen met een opschrift: 'François van Uffelen, j.m. van Antwerpen, out 28 jr. 18 februari 1654'.

Voor 1654 komen we als seigneuren onder anderen tegen: Steven Dupont (koopman te Amsterdam), Peter en Johan Claeszen van Vlooswijck (koopman te Amsterdam), Del Ponto, Guillaume Mostart (koopman te Amsterdam), Hendrick de Beyer, Jacob Borchgraaf, Jan d'Hooch (koopman te Amsterdam), Gideon Cruydenier, Jan Isaaxsz Sijloff, Hans van Essen, Abraham de Graaff en Auxbrébis.

Het merendeel van deze mensen had zich al aangepast aan de Noordelijke gewoonten en een enkeling was zelfs al opgenomen in de kerkelijke elite.

In juli 1653 was Sr. Pieter Brughman al benoemd tot kerkmeester; 4 mei 1654 werd hij vervangen door Sr. Julian Lanson. (13) Na deze tijd zien we vele keren dat een seigneur tot ouderling of diaken werd benoemd.

ONDERWIJS

Een groot aantal Zuidelijke Nederlanders probeerden in het gewest Holland en later ook daarbuiten hun brood te verdienen als leraar in de toen in de mode rakende Franse taal.

Dit alles gebeurde tot ongenoegen van de schoolmeesters in kleine plaatsjes, die hun karige loon toch al moesten aanvullen met het bijbaantje van koster en soms ook nog als doodgraver moesten fungeren. Zij zagen door de komst van deze Franse (en ook Duitse) schoolmeesters hun inkomsten danig dalen.

Tegen de zin in van de kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Maarssen kregen Sr. Charles Le Gallois en zijn zoon 23 juli 1655 toestemming om les te geven in de 'latijnsche en Fransche taale' (14) mits zij beloofden 'dat sij in de Neerduitsche taale geen discipelen behoorende onder onse parochie eenige onderwijsinge sullen doen, streckende tot prejuditie (schade/nadeel) van de selve parochieschoole'. Schoolmeester en koster Adriaan Verstelle werd door de kerkeraad in bescherming genomen. Sterker nog, men ging ervan uit dat Verstelle in ieder geval inkomsten zou derven en in een aanvullende clausule werd opgelegd dat 'sij (d.i. vader en zoon Le Gallois) jaarlijcks souden vergoeden en uytkeeren soo veel penninge aen de parochieschoolmeester als de Eerw. Kerckenraade haer sullen . . . gelieven op te leggen'.

In augustus 1656 bestond de school van Charles le Gallois uit de volgende leerlingen: 2 kinderen van Godefridus van de Graaff

2 van mr. Johan Cocq

4 van Sr. Cromhout

2 van schout Dulken

1 van Sr. Beltens

1 van Sr. Davidson en

1 van Sr. Ten Hage.

De opsomming en de titelatuur komen uit het archief van de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk en men noemde deze namen om aan te geven dat het over het algemeen mensen uit den vreemde waren die school gingen bij Le Gallois. De families Cromhout en Davidson waren klaarblijkelijk zo ingeburgerd dat hun kinderen naar de dorpsparochieschool moesten gaan. Zij hoorden volgens het bovengenoemde verslag niet op de school van Le Gallois thuis.

Met de zoon van Charles le Gallois was het slecht zaken doen. Nadat zijn vader vertrokken was, onderwees hij de kinderen in de

Franse taal, maar hij herinnerde zich niets van de afspraak dat hij de parochieschoolmeester Verstelle schadeloos zou stellen. In arren moede betaalde de kerkeraad in 1657 uit eigen zak het bedrag van f 20,- aan Verstelle 'voort ontbeeren van die kinderen die hij gemist heeft doort school houden van Sr. (le) Gallois'.

In hetzelfde jaar bereikte de kerkeraad ook nog eens een brief van ene Sr. Renault uit Rotterdam dat hij van plan was 'alleen dochters te institueeren in de Fransche taal en alle hantwercken eygen voor jonge dochteren'.

Waarschijnlijk door de slechte ervaringen met Le Gallois en ook om de parochieschool niet nog meer te verzwakken werd Renault aangezegd zijn heil maar ergens anders te gaan zoeken.

Edoch, Renault had al een huis gehuurd. Om de zaak niet verder op de spits te drijven liet de kerkeraad hem maar aan het werk gaan, maar ze waarschuwden hem wel: '... dat ingevalle hier naer anders het hem buyten sijn opinie gaen mochte, . . , dewijle wij doen moeten 't geen behoort.' Ga niet buiten je boekje.

Hoewel Renault door het Gerecht van Maarssen was binnengehaald kreeg hij toen hij eenmaal in Maarssen bij de kerkeraad geweest was, alsnog toestemming om zijn school te beginnen, met dien verstande dat ook hij zich moest houden aan de Ordonnantie van de Staten van Utrecht, die daarin de schoolmeesters en kosters beschermden tegen inkomstenderving. Ook hij moest dus een bijdrage leveren aan het loon van schoolmeester Verstelle. Hoe het de beide Franse schoolmeesters verder verging, komt niet naar voren in de notulen van de kerkeraad, maar uit het voorgaande blijkt wel dat ze niet erg welkom waren, maar dan meer omdat ze als concurrent optraden van de parochieschool, dan dat men bang was voor vreemde invloeden.

WOL

In het algemene gedeelte over de Zuidelijke immigranten hebben we de nadruk gelegd op hun aanwezigheid in de stad Amsterdam. Zij waren echter in het gehele gewest Hol-

land neergestreken en hadden door hun grote aantal en bekwaamheid veel invloed op steden en dorpen. In positieve zin waren zij het die door hun grote bekwaamheid in Leiden de kwijnende textielindustrie weer nieuw leven inbliezen. Ook in Haarlem vernieuwden zij de textielblekerijen. (15)

In de zestiger jaren van de 17e eeuw streken ze ook in het waterrijke Maarssen neer. In dit gebied hield men zich meer bezig met het verven van wol. Het verwerken van de draden gebeurde nog steeds in Leiden en Haarlem.

Hun aanwezigheid blijkt niet zozeer uit de restanten van hun industriële activiteiten, maar wordt geconcludeerd uit de ruzies die ze onderling hadden en die tot gevolg hadden dat ze door te klagen bij de kerkeraad konden bewerkstelligen dat hun opponent uitgesloten werd van het Avondmaal of, bij verhuizing naar een andere plaats, geen attestatie kregen. Dit laatste is een getuigenschrift van lidmaatschap van de kerk en een zedelijke levenswandel. Beide straffen werden als zeer vernederend beschouwd, temeer daar de kerk het centrum van het sociale leven was. De weigering van het Avondmaal of het weigeren van de attestatie betekende zoveel als het (tijdelijk) uit de maatschappij zetten van iemand.

Al in 1648 was er sprake van een ververij in Maarssen. Vermoedelijk was er in dat jaar een wolverterij opgericht want Jan Laroux, koopman uit Amsterdam, die verbleef op Bolestein, kreeg een eis tot betaling voor 'yserwerck op de ververij'. (16)

In maart 1649 werd een afspraak gemaakt tussen Jan Molijn (die toen op Vredenhoeve woonde) en David Hesters om gedurende vijf jaar samen te werken in de ververij en de lakenbereiding. (16)

Aanwijzingen dat er in Maarssen wolverterijen waren vonden we ook in Amsterdamse notariële archieven.

Op 16 oktober 1666 maakten Stoffel Jansz de Boer, Otto Ottosz van Halmael en Marten Michielsz Mast een contract op met Borrit Jansz Smit aangaande de oprichting van een wolverterij.

Dit contract werd echter ruim een week later (25 oktober) weer ongedaan gemaakt. Borrit

Jansz Smit nam de ververijen en werkplaatsen te Amsterdam en Maarssen van zijn compagnons over en betaalde ze ieder f 278,-. (17)

In december 1666 reisden Otto Ottosz van Halmael en Marten Michielsz Mast, ditmaal als meesterknechts in dienst van Borrit Jansz Smit, naar Maarssen om het beheer van de wolververij aldaar op zich te nemen. (18)

Was het bij de contractanten uit 1648/49 niet duidelijk van waar zij oorspronkelijk kwamen, de seigneuren waren Smit in ieder geval al voor geweest, want reeds in 1661 werd er bij de kerkeraad door Abraham de Clerck geklaagd dat ene Willem Orem lasterlijke praatjes over hem de wereld instuurde.

Beide mannen beheerden in Maarssen een wolververij, die eigendom was van Sr. Hodschon (wiens zoon in de jaren 80 als diaken van de Gereformeerde Kerk alhier genoemd zou worden).

Willem strooide praatjes rond dat Abraham (in de stukken 'ondermeester' genoemd) 's nachts stiekem voor zichzelf aan het verven zou zijn, dat hij afspraken met de turfleverancier maakte om slechte turf te leveren tegen een hoge prijs en dat hij garen van Hodschon naar Leiden stuurde om voor zichzelf lappen te laten maken.

Willem Orem ontkende natuurlijk alles wat tegen hem werd ingebracht, maar een paar jaar later (1665) bleek de kwaadsprekerij van Orem toch nog gevolgen te hebben.

Hij wilde toen waarschijnlijk naar een andere plaats verhuizen en had derhalve een attestatie nodig om als lidmaat toegelaten te worden in de plaats waar hij heen ging.

Toen bleek dat Orem, samenspannend met een andere werknemer van de ververij, Jan van Aelst, het zo bont had gemaakt dat het Hof van Utrecht hem opgedragen had om publiekelijk excuus aan te bieden en hem bovendien nog veroordeelde tot een boete van f 50,- ten behoeve van de armenpot van Maarssen.

Hoewel De Clerck niet geheel onschuldig was aan oplichting van zijn baas, hij was een tijdje uitgesloten van het Avondmaal, stond de kerkeraad erop dat Orem eerst behoorlijk zijn excuus moest aanbieden aan De Clerck.

Vlaamse kleding omstreeks 1630.

Bron: Schiltmeijer, J.R., *De Gouden Eeuw in prent*, Amsterdam, z.j., p. 43.

Orem weigerde dit en kreeg dus in 1665 zijn attestatie niet.

Pas in september 1666 'verscheenen Abraham de Klerk ende Willem Orem, welke te saemen . . . in minne en vrintschap sijn vereenight' weer voor de kerkeraad en nadat Willem Orem 'berouw van sonden had getoond, en beloften van beeterschap had gedaan' werd hem attestatie verleend.

ERGERNISSEN

Een van de taken van de kerkeraad was om te waken voor de goede zedelijke levenswandel van de lidmaten.

Bovendien was men erg waakzaam wat betreft het optreden van katholieken en de hier verschijnende Portugese joden.

Wat betreft de eigen lidmaten werden de jongeren voortdurend gemaand om zich aan God en Gebod te houden en zich niet te laten verleiden tot allerlei verderfelijke handelingen.

Ook aan de Zuidelijke immigranten had de

kerkeraad de handen vol. Veelvuldig werd blijk gegeven van de ergernis, die hun handelen opriep. Een aantal van deze incidenten zullen we hier als illustratie vermelden.

Het eerste geval is eigenlijk te kinderachtig om te vermelden, maar het laat zien dat alle zeilen werden bijgezet als iemand eigenmachtig optrad of het gezag van de kerk aantastte.

Seigneur Dirck Willemse van de Graaf woonde in 1656 op 't Zand en had voor zijn huis een aantal bomen geplant en een omheining geplaatst.

Dit ging de Kerkmeesters te ver, aangezien zij vonden dat de weg en de bomen van de kerk waren.

Om hun gelijk te halen schakelden zij Het Gerecht in en gezamenlijk droegen zij Van de Graaf op om voor hen te verschijnen in de herberg genaamd De Swaen.

Ondanks zijn belofte verscheen Van de Graaf niet en de beide bestuurscolleges 'oordeelden dat hij Van de Graaf haar verachte' en besloten dat de bomen en de omheining verwijderd moesten worden.

Binnen een uur waren de bomen omgezaagd en een paar dagen later werd de omheining ook afgebroken. Het recht had gezegevierd, maar de kerkeraad, waarin nota bene Van de Graaf als ouderling zat, vond, dat de zaak te haastig en onzorgvuldig afgehandeld was en besloot om Kerkmeesters en Het Gerecht te berispen. Met het naderende Avondmaal moest deze interne ruzie gesust worden en aldus geschiedde.

Minder coulant was men met juffrouw Auxbrébis.

Zij had zich in de loop van 1657 ergerlijk gedragen. In maart scheen ze stomdronken over straat te hebben gelopen. Ze besefte wel dat dat zondig was geweest, maar vond het niet nodig om in het openbaar haar spijt te betuigen; integendeel: 'Sij en heeft nogh met woorden noch met gelaat getoont gehadt eenig berouw'.

Eind juli bleek dat haar houding niet verbeterd was, maar eerder van kwaad tot erger was veranderd.

Nu bleek dat ze 'haer selven opnieuw weerom verlopen hadde in hoerelij en een

kint geprocureert bij een getrouwt persoon'. Ondanks haar belofte dat ze nu 'op behoorlijke plaats en stonde te sullen om vergiffnisse bidden', bleef de kerkeraad bij de reeds eerder uitgesproken straf van uitsluiting van het Avondmaal.

In 1663 kwam Sr. Nicolaus van Leeuwen pleiten voor zijn dochter Elisabeth. Zij was getrouwd geweest met Sr. Vermeulen en leefde nu van hem gescheiden.

Aangezien de kerkeraad geen gegevens over haar had, ze kwam uit Noordwijk, besloot men om haar voorlopig niet in te schrijven als lidmaat, ondanks de goede en soms dreigende woorden van haar vader dat zij geen schuld trof aan deze scheiding. De kerkeraad voelde zich bovendien nogal genomen doordat er in haar attestatie met geen woord over deze scheiding gerept werd. Toen echter haar vroegere dominee uit Noordwijk 'de onnosselheijt en onschult' bevestigde, werd juffrouw Van Leeuwen alsnog ingeschreven. De kerkeraad ging niet over één nacht ijs. Een paar jaar later bleek dat men zich toch in Elisabeth vergist had. Hoewel ze wel gescheiden van haar man Sr. Gillis Vermeulen leefde, was het huwelijk niet ontbonden, dus ze bleef als 'huisvrouw van', dat wil zeggen getrouwde vrouw, door het leven gaan. Dit leven scheen na de eerste twee rustige jaren te bestaan uit het bezoeken van de plaatselijke herbergen en het aanpappen met jonge mannen. Op de details zullen we hier niet ingaan maar het resulteerde wel in de weigering van de kerkeraad om haar tot het Avondmaal toe te laten.

Toen ze (in arren moede?) medio 1667 naar Utrecht vertrok, kreeg ze dan ook een attestatie mee die er niet om loog:

'Elisabeth van Leeuwen h.v. van Gillis Vermeulen, . . ., heeft het eerste en tweede jaer so wij anders niet en weeten stil en eerlijck geleeft: maer is eijndelijck gevallen in groote opspraek, en ergerlijck leeven . . . van vijle oneerbaerheijt, door het aanhaalen (en) aenhouden van jonghe onmondighe borsten, met haer snachts inde herberg te verkeerren, in huijs te tracteerren, brieven aen haer lieden te schrijven. De wijle dan doort geheele dorp niet alleen onder de Papisten en anderen, maer selfs in passerende en

eigen schuiften hiervan met de hoogste onwaerdichheit gesproken wiert . . .'. Inmiddels hadden vader en dochter Van Leeuwen de kerk in Maarssen al de rug toegekeerd. Ze bezochten de diensten en het Avondmaal niet meer.

Deze absentie mocht echter niet voorkomen dat twee jaar later weer een zeer ernstige zaak bij de kerkeraad ter sprake kwam. Dit maal was het de vader, Nicolaus van Leeuwen, die over de schreef ging. Hoewel de kerkeraad duidelijk aangaf dat ze de getuigen niet helemaal vertrouwde, werd de volgende gebeurtenis op schrift gesteld.

Seigneur Van Leeuwen was op een kwade dag bij de weduwe van Hans van Essen op bezoek gekomen en nadat hij 'een wijf bij haer aen tafel had geseeten, heeft seer schielijk tot haer gesejt sie! ondeckende sijn naektheit oneerlijk voor haer. De weeduwe hier over roepende en schreeuwende tot de dienstmaeght so was die daer op ook ingekommen en had sulks van gelijken gesien en dat hij sig omkeerende het wegh stack en verberghden.'

Hoewel we nog wel een tijdje door kunnen gaan met het opsommen van allerlei vergrijpen die door seigneuren werden gepleegd, is het in verband met de lengte van het onderwerp op dit punt wel voldoende geweest om aan te tonen dat het aanpassingsproces niet altijd vlekkeloos verliep. Vooral op het gebied van de zeden liep het nog wel eens mis.

Overigens dient wel vermeld te worden dat deze incidenten zoals ze hier vermeld zijn slechts een topje van een ijsberg van problemen waren, problemen die zich hier vooral voortdeden in de 60-er jaren van de 17e eeuw. Een enkele keer werd in de notulen van de kerkeraad verwezen naar gedragingen waarover in voorgaande notulen niet gerept werd.

Aan de andere kant van deze negatieve medaille stonden de vele tientallen immigranten die zich vol ijver inzetten voor het welzijn van hun eigen gezin en de gemeenschap. Vele immigranten worden in de tweede helft van de 17e eeuw vermeld als diaken of ouderling.

W. Smits

Noten:

1. Briels, J.G.C.A., *De Zuidnederlandse immigratie in Amsterdam en Haarlem omstreeks 1572-1630*, Utrecht, 1976. p. V.
2. Briels p. 56.
3. Briels p. 62-65.
4. Briels p. 26.
5. Deursen van A.Th., *Het Kopergeld van de Gouden Eeuw, het dagelijks brood*, Assen, 1981 (2), p. 64.
6. Deursen p. 57.
7. Deursen p. 60.
8. Bredero G.A. *Spaanschen Brabander*, Jerolimo, *Klassiek Letterkundig Pantheon*, Zutphen, 1978. pagina 22 regel 1-14 en fragment van regel 19-20.
9. Idem regel 105-109.
10. Bredero, *Spaanschen Brabander vers 859-865*.
11. Deursen p. 69.
12. Smits W., *Eigenaren van Huis ten Bosch*, in het periodiek H.K.M. jrg. 17 no. 2 p. 35.
13. Archief Hervormde Gemeente Maarssen inv. nr. 201.
14. Alle hieronder genoemde gegevens en citaten zijn geput uit het 'Resolutieboek voor de Kerckenraedt tot Maerssen'.
15. Zumthor P. *Het dagelijks leven in de Gouden Eeuw*, Utrecht 1962, p. 92.
16. Dorpsgerechten inv. nr. 26.
17. Gemeente Archief Amsterdam, notariële archieven inv. nr. 3511f57.
18. Gemeente Archief Amsterdam, notariële archieven inv. nr. 1511f76.

Jongenspatronaat St. Pancratius, 1908-1933

In 1933 verscheen ter gelegenheid van het zilveren jubileum van het rooms-katholieke Sint Pancratius Patronaat, genoemd naar de beschermheilige van de Maarssense rooms-katholieke gemeenschap, een gedenkschrift.

In dit werkje keek een aantal oud-direkteuren van deze jongenswelzijnsvereniging terug op de voorbije jaren.

R.W.J. Peters, in het jaar van oprichting (1908) kapelaan te Maarssen, schreef: 'Dat was mooi werk. 't Patronaatwerk in Maarssen. Daar onder het raam van de kapelaanskamer 'aan de brug' stonden ze samengeschoold, op den uitkijk of er geen schuit of schip kwam opdagen om te lossen. 'Losse arbeiders!'

Was dat "t lokkende leven" voor Maarssen's jeugd? Nu (hij schreef zijn gedenkwoord in 1933) vijf en twintig jaren geleden werd 't Patronaat opgericht en reeds spoedig was er niet één van de leden of hij leerde een vak, aangespoord - soms ook financieel geholpen - door 't Patronaat.

De catacombentijd maakte het door in de oude jongensschool, waar de banken opzij werden geschoven en rond de kachel de lessen werden gegeven.

En de vruchten? Leest de ledenlijst en zeer vele oud-leden zijn thans verdienstelijke mensen, in kerk en maatschappij. Ook 't Patronaat heeft daartoe 't zijne bijgedragen.' Kapelaan W. de Jong moest helaas bekennen dat ondanks de vele successen van het patronaatwerk, er soms een teleurstellende ervaring moest worden ondergaan tijdens dit 'uiterlijk-ondankbare werk.'

'Enkelen, helaas, heeft ook het patronaat niet kunnen afhouden van den slechten weg'.

Eén van de laatste direktoren van het Patronaat Sint Pancratius, dr. B. Alfrink, kapelaan te Maarssen van 1930 tot en met 1933, gaf aan dat dit zilveren jubileum tevens het eind was van het patronaatwerk op de oude wijze. Sinds 1932 werden de honderden patronaten, die het land telde,

*Pastoor R.W.J. Peters.
Oprichter van het Patronaat.*

opgenomen in een nieuw opgerichte overkoepelende organisatie, de Katholieke Jongens Centrale, de K.J.C.

In deze organisatie werden de jongens niet allemaal tegelijk in één lokaliteit verzameld, omdat dan de opvoedende en begeleidende functie van de begeleiders teveel zou blijven steken in het bestrijden van de chaos, maar bij de K.J.C. deelde men de jongeren in in

Oud-directeur kapelaan W. de Jong.

Oud-directeur dr. Bern. Alfrink.

clubs van ongeveer acht jongens, die ieder hun eigen clubleider kozen en iedere week bij elkaar kwamen.

'De leider', aldus Alfrink, 'heeft dan de gelegenheid om zijn jongens in intieme, eenigszins huiselijke sfeer onderricht te geven op maatschappelijk en godsdienstig gebied; hij kan moeilijkheden bespreken die de jongens soms hooren op 't werk of op de school; hij kan kortom veel meer en beter vormend en opvoedend op de jongens ten goede werken dan vroeger het geval was.'

VERZUILING

Hoewel de tekst van het gedenkschrift getuigt van een grote zorg en een enorme inzet van de vele directeuren, bestuursleden en leiders van het Patronaat, werd onze aandacht meer getrokken door de vele advertenties die het gedenkschrift sierden.

Vele katholieke ondernemers vonden het de moeite waard om in het blad hun diensten aan te prijzen.

Dankzij deze advertenties krijgen we nu, bijna zestig jaar later, een aardig beeld van de katholieke neringdoenden in het dorp Maarssen/Maarsseveen, waar zoals in de rest van Nederland, de verschillende bevolkingsgroepen nog vrij sterk apart georganiseerd waren.

Katholieken gingen naar de Rooms-Katholieke kerk, waren lid van katholieke verenigingen en gingen als het even kon naar een katholieke middenstander om zaken mee te doen of om hun inkopen te doen.

Voor Protestanten gold hetzelfde principe. Socialisten, zo vertelden tijdgenoten, hadden meer moeite om in deze zogenaamde verzuilde samenleving bij 'geloofsgenoten' te kopen. Het aantal verenigingen en zaken

waarvan de eigenaar socialist was, was zo gering dat men wel gedwongen was om bij andersdenkenden binnen te gaan.

Hieronder laten we een aantal advertenties volgen uit het gedenkschrift van het Sint Pancratius Patronaat, waarin de katholieke middenstanders zich in de, voor die tijd,

meest beleefde bewoordingen aanprijzen. Het motto van allen is in die tijd de leus van textielmagazijn De Zon: 'BELEEFD AAN-BEVELEND'.

W. Smits

VRAAGT PRIJSOPGAVE VAN
COMPLETE MEUBILEERING III

IN

MAGAZIJN „DE ZON”

BELEEFD AANBEVELEND

A. J. VAN SCHAIK

HA VE HA

WAARBORGT UW KWALITEIT OP UW HOUTWAREN
DIEPENDAALSCHESTRAAT — MAARSSEN 24

C. DIJKERS & ZN., KAATSBAAN 19

SCHOENHANDEL EN REPARATIE-INRICHTING

Speciaal in gelijmde en afgelapte reparaties

Vraagt ons reclamemerk Atlas Schoenen met rubber-
onderwerk, goedkoop en ijzersterk. - Aanbevelend.

Steunt en leest het

Parochieblad

P. J. OKKERMAN
BREEDSTR. 9, MAARSSSEN

HANDEL IN:
Rijwielen, Kachels, Haarden en
Schaatsen.

Simplex Rijwielen vanaf f 36.-
Zie étalage

Neemt thans proef
met onze extra fijne

CAKE

't is van onze vele
specialiteiten

AANBEVELEND

G. M. BROERE

ACHTERBERG

**DAMES- EN
HEERENKAPPER**

OOK VOOR U DE
BESTE KAPPER

L. CHRISTIAANSE

Sigarenmagazijn „TER MEER“
Parkweg 25 - MAARSSSEN

BELEEFD AANBEVELEND

Geeft U zoo spoedig mogelijk op als lid
van de Loterijclubs, 25 leden. 18
weken á 25 cts. wordt gespeeld 3 kwarten
en 8 tiendenloten (stipt geheim). Verdere
inlichtingen aan bovenstaand adres.

Beproeft Uw geluk.

DE VECHTTAX
VLUG, VEILIG EN GOEDKOOP

Ook 6-persoons auto's
á 10 cents per K. M.

Beleefd aanbevelend:

K. J. MANUEL
TEL. 84 - MAARSSSEN

DE GRAAFF
Langegracht 29 - MAARSSSEN

DE GOEDKOOPE WINKEL
Karpotten, Zellen, Matten,
ledikanten, spiraalmatrasen
de grootste sortering en bij elke
inkoop van 50 cent onze bekende
VOORDEELSBON

Bevalt uw brood niet, heeft U
klachten, probeert het dan eens
met ons

TARWEBROOD
en U bent tevreden

TH. J. VAN NIER

Electr. Brood-Koek-
en Banketbakkerij.

Amsterdamschestr. 106 Maarssen

A.J. MIDDELWEERD
TAILLEUR

Parkweg 27 - MAARSSSEN

STALEN OP AANVRAAG
VERKRIJGBAAR.

Scherp concurrerende prijzen

RUND-, KALFS-, EN VARKENSSLAGERIJ

J. C. VAN PUTTEN

SPECIALITEIT IN

FIJNE VLEESCHWAREN

ALLES MACHINAAL GESNEDEN

KAATSBAAN 16

MAARSSSEN

DAMES EN HEEREN

Zoekt U een goede kapper?
Gaaf dan even naar

A. P. DE WIJS
Raadhuisstr. 1 C. - MAARSSSEN

■ APARTE SALONS ■

Billijke tarieven
Vlugge bediening

Uw voordeelgste adres
voor kruidenierswaren is

A. WEERDEN
KAATSBAAN 9 - MAARSSSEN

RUIME SORTERING IN
CHOCOLADESUIKERWERKEN
EN BISCUITS

HET BESTE ADRES VOOR

EERSTE KWALITEIT DROOG IEPEEN EN ANDERE HOUTSOORTEN

bij **J. G. BEUTENER**

WIST U DAT ? ? ? ?

J. VAN HATTUM

SCHIPPERSGRACHT 17 - MAARSSSEN

HET VOORDEELIGST EN BESTE ADRES IS VOOR

KOLONIALE- EN GRUTTERSWAREN

■ EN ALLE AANVERWANTE ARTIKELLEN ? ■

ELECTRISCHE RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ

Het hoogst bekroond voor koe en varkens op de
Paasch-Veetentoonstellingen te Amsterdam in 1933 en
te Zaandam in 1929.
Specialiteit in Fijne Worstsoorten, eigen Fabrikaat

JOH. H. BIJMAN, SCHIPPERSGRACHT 15

**WED. P. W. VERKROOST & ZN.
DAMES EN HEERENKAPPER**

!!

APARTE SALONS

JE ADRES VOOR

**KNIPPEN, WASSCHEN EN ONDULEEREN
PERMANENT - WAVE 5 GULDEN**

ALLES INBEGREPEN

HANDEL IN

EAU DE COLOGNE, ODEUR, TOILETZEEP

BEDENKT !!

DAT W. G. TELKAMP, DIEPENDAALSCHEDIJK 9, MAARSSSEN

HET SPECIALE ADRES IS VOOR

DROGERIEN, CHEMICALIËN, VERFWAREN EN BORSTELWERKEN

BILLIJKE PRIJZEN. VAKKUNDIGE BEDIENING

DE VLUCHT VAN DE „PELIKAAN“

naar Batavia en terug en de kwaliteit van onze

WALES ANTHRACIET

zijn beide iets bijzonders. Mogen wij U dit laatste eens bewijzen? Bestel dan Uw kolen bij

TH. VAN RIJN

**ELECTRISCHE BROOD-, KOEK-,
BESCHUITEN BANKETBAKKERIJ**

P. V. D. HOVEN

SCHIPPERSGRACHT 20 — MAARSSSEN

Ruime keuze Bonbons, Chocolade en Suikerwerken

Neemt proef met onze

FIJNE TAARTEN

ENGEBAK

FIRMA B.A. REITH

BREEDSTRAAT 7 — MAARSSSEN

MAARSSSEN'S UITGEBREIDSTE MAGAZIJN

**VAN IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN** !!

HUISHOUD- EN LUXE ARTIKELN

■ PRIJZEN ZÉÉR CONCURREEREND ■

P. H. TEBBENS

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ

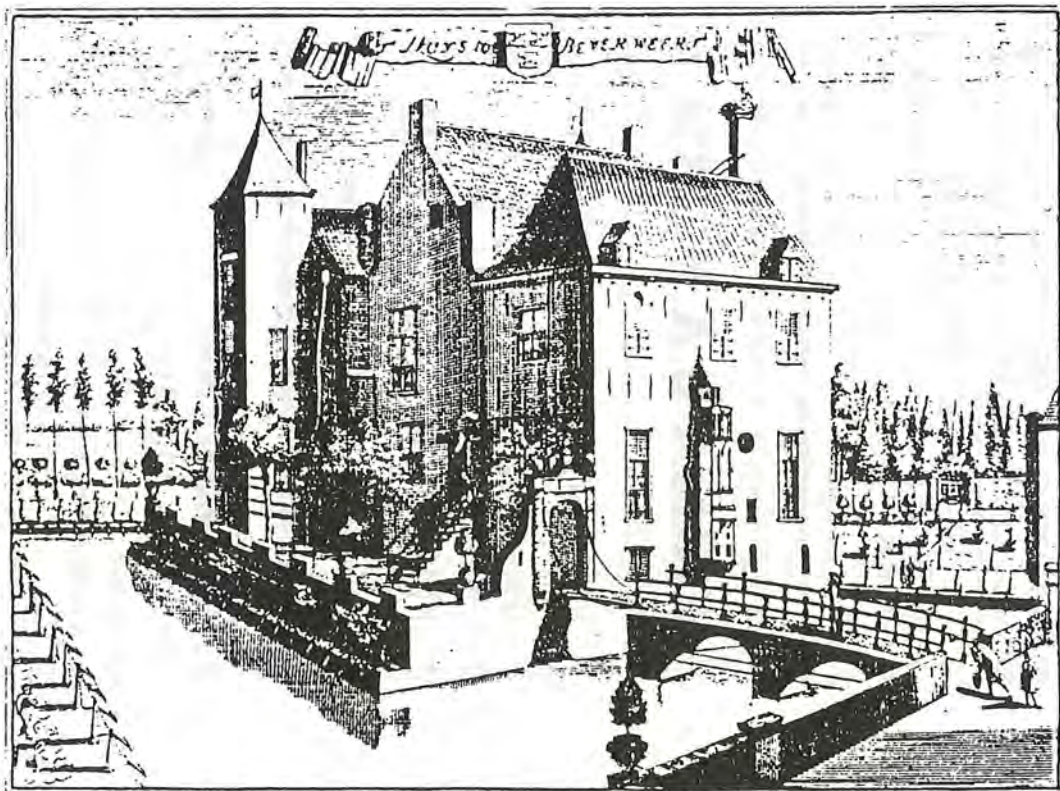
Specialiteit in fijne Vleeschwaren

RAADHUISSTRAAT 1

MAARSSSEN

TELEFOON NO. 15

'Huys te Beverweert'. Bron: Bardet, J.P.M., *Kastelenboek Provincie Utrecht*, p. 25, Bussum 1975 (5).

Reacties van lezers

Naar aanleiding van het stukje dat de heer Wolters in ons periodiek van januari 1990 schreef over het huwelijk van Lodewijk van Nassau, heer van Beverweerd, stuurde de heer Jan van Veldhuizen de volgende reactie.

Graag zou ik de gegevens van de heer Wolters wat aanvullen.

De vraag blijft echter, wie waren de getuigen bij het huwelijk van deze Lodewijk van Nassau op 30 april 1630 met de bruid juffrouw Elisabeth van Hoorn?

Al was Lodewijk dan getrouwd beneden zijn stand, hij bracht het toch ver als krijgsman! Lodewijk van Nassau was bij zijn huwelijk reeds Heer van Beverweerd. Dit kasteel was via Anna van Buren in handen gekomen van Willem de Zwijger en door hem aan Prins Philips Willem. Na diens dood kwam het kasteel in handen van Prins Maurits. Prins Maurits moest een proces voeren met Philips van Merode, daar deze laatste ook aanspraak meende te kunnen maken op het slot. Doch uiteindelijk won Oranje en zo kwam het aan een bastaardzoon van Maurits namelijk Lodewijk van Nassau.

Het riddermatige huis Beverweerd ligt ten noorden van de rivier de Kromme Rijn onder Werkhoven, gemeente Bunnik.

Het omvatte uitgestrekte landerijen, niet alleen onder Werkhoven, maar ook onder Odijk en Driebergen en tevens nog een eigen molen, hetgeen toendertijd een heel belangrijk bezit was.

J. van Veldhuizen

EERSTE UITVOERING

VAN DE

Chr. Gemengde Zangvereniging „EXCELSIOR”

OP DINSDAG 3 SEPTEMBER 1912

des avonds te half 8 ure in de Nederl. Hervormde Kerk te Maarssen.

Onder leiding van den Heer J. F. TIERIE Jr.

Met medewerking van:

Mej. JO KOOL, Sopraan-Zangeres, Utrecht en Mej. W. VAN SETTEN, Orgel, Loenen a.d. Vecht.

PROGRAMMA.

1. PSALM 146:1 en 8 (door alle aanwezigen).
2. VERHOOGT DEN BOOG (Gemengd Koor) W. VON GLUCK.
3. GEBED.
4. WILHELMINA VAN NASSAUWE (Gemengd Koor) R. HOL.
- 5a. KOMMT, SEELEN, DIESER TAG J. S. BACH.
- b. IMMANUEL (Sopraan-Solo) E. NÜSSLER.
- 6a. MIJN NEDERLAND { Gemengd Koor R. HOL.
- b. VLAGGELIED W. SMITS.
7. LASZT MICH GEH'N (Sopraan-Solo) E. NÜSSLER.
8. ONS HOLLANDSCHE LIED (Gemengd Koor) C. VAN RENNES.
- 9a. KOM NU MET SANG A. VALERIUS.
- b. HOE GROOT, O HEER (Sopraan-Solo)
10. FEESTLIED (uitgevoerd bij het huwelijk van Koningin Wilhelmina)
 Gedicht van Ds. Y. D. MULLER MASSIS. Muziek van H. C. VAN OORDT
11. DANKZEGGING.
12. GEZANG 50:4 (door alle aanwezigen).

Programma's tevens Bewijs van Toegang à f 0,15

Het Orgel is uit het Piano- en Orgelmagazijn van de Firma P. BLAD, Nachtegaalstr. Utrecht.

BOEKHANDEL J. GOETHEER, MAARSSSEN.

Excelsior 90 jaar

Eén van de oudste verenigingen van Maarssen, als het niet de oudste is, is de christelijke zangvereniging Excelsior.

Ter gelegenheid van dit feit heeft de vereniging een boekje samengesteld waarin de geschiedenis van de vereniging opgetekend staat.

We hebben de sterke indruk dat we vele oud-leden een plezier doen, door via dit periodiek de aandacht op dit boekje te vestigen.

Het boekje is te verkrijgen bij Mevrouw De Roock, Parkweg 34 te Maarssen en kost f 2,50.

W. Smits

Feestdrank gewijd aan den edelachtbaren heer Burgemeester van Maarssen en Maarsseveen, 3 april 1866

Ter gelegenheid van het tienjarig ambtsjubileum van Jhr. Mr. Joan Huydecoper van Maarsseveen (1821-1890) als burgemeester van de gemeenten Maarssen en Maarsseveen is de volgende feestdrank uitgesproken. De dichter was Jacob Nicolaas Bastert (1826-1902), die gedurende de tweede helft van de negentiende eeuw een belangrijke figuur was in het Maarssense politieke, economische en culturele leven. Over hem zal ik in een volgend nummer van de periodiek een artikel schrijven.

Nu wat informatie (*) over Joan Huydecoper. Deze Huydecoper werd op 10 mei 1821 geboren als oudste zoon van Jhr. Jan Elias Huydecoper van Zeist en Marie Isabelle Anne Josine Charlotte barones Taets van Amerongen. In 1839 liet hij zich inschrijven als student te Utrecht, waar hij acht jaar later promoveerde in de rechten.

In Amsterdam begon hij vervolgens een advocatenpraktijk. In 1850 verhuist hij naar het buitenverblijf Goudestein, onder Maarsseveen; hij noemt zich sindsdien daarnaar en liet de heerlijkheid Zeist aan jongere broers over. Drie jaar later wordt hij zowel in de Provinciale Staten van Utrecht, als afgevaardigde van het kiesdistrict Breukelen, als in de gemeenteraad van Maarsseveen gekozen. Op 12 maart 1856 wordt hij benoemd tot burgemeester van Maarssen, Maarssenbroek en Maarsseveen. Daarnaast verkiezen de statenleden van de provincie Utrecht hem in 1858 in de Eerste Kamer. Politiek gezien behoorde hij aanvankelijk tot de conservatieve richting. Zo stemde hij 3 maal (1860, 1863, en 1872) tegen de afkoopbaarstelling van de tienden, die de beide eerste malen, na in de Tweede Kamer aangenomen te zijn, werd verworpen, maar de derde maal met 26 tegen 8 stemmen aangenomen werd. Ook stemde hij tegen de begrotingen van koloniën van minister Fransen van de Putte, die in Oost-Indië een liberale koers wilde varen. Langzamerhand kwam Huydecoper in het liberale kamp terecht, meer uit tegenzin met de politiek van Abraham Kuyper en zijn verbond met de rooms-katholieken. Reeds in 1870 stemde hij voor het wetsontwerp van

minister Van Lilaar tot afschaffing van de doodstraf, dat van conservatieve en clericale zijde hevig bestreden en met 20 tegen 18 (dus door zijn stem) aangenomen werd. Ook stemde hij in 1878 voor de wet-Kappeyne op het lager onderwijs, die met 26 tegen 10 aangenomen werd, en waarvan een door Kuyper opgezet volkspetitionement het gevolg was. Nadat een voorstel van Schaepman tot wijziging van hoofdstuk X van de grondwet (Onderwijs) in clericale zin, door de medewerking van zes liberalen, op 6 juni 1887 was aangenomen met 43 tegen 40, werd het in de Eerste Kamer met 27 tegen 11 verworpen. Huydecoper stemde tegen.

Mede als gevolg van zijn stemgedrag in deze zaak, werd hij op 8 september 1887 door de in meerderheid confessioneel geworden Staten van Utrecht niet herkozen, maar 24 maart 1888 kozen die van Zuid-Holland hem opnieuw tot lid der Eerste Kamer. Hij bleef dit tot zijn overlijden.

Op zijn verzoek werd hij als burgemeester eervol ontslagen op 13 maart 1868. Hij werd op 13 augustus 1882 benoemd tot dijkgraaf van het hoogheemraadschap Lekdijk Bovendams. Vanwege verslechtering van zijn gezondheid werd hij als zodanig 31 oktober 1890 ontslagen.

Hij was ook in andere dan openbare ambten werkzaam, o.a. als president-commissaris van de Droogmakerij van de Maarsseveense Plassen (Bethunepolder), en heeft veel bijgedragen tot behoud van de hervormde gemeente te Tienhoven.

Hij huwde op 26 juli 1849 jnkvr. Louise Reiniere Joanna Antoinette Ram, bij wie hij

4 zonen, van wie één jong stierf, en drie dochters had. Huydecoper overleed op 5 december 1890 op Goudestein.

* Grotendeels overgenomen uit het Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, Leiden, 1933 (Ramaer).

Jan Willem Verhoef

Reeds heeft een achtbaar lid van Maarssen's Raad gesproken,
't Heeft aan geen hartelijkheid, - geen woordenkeus ontbroken.
Maar zweeg men dezerzijds, had Maarssen 't woord alleen,
Dan word de rust verstoord in 't vreedzaam Maarsseveen.

Gematigd door den Raad; - door dankgevoel gedreven,
Brenge 'k hulde aan onzen Gast, wiens ijfrig, rustloos streven,
Gewijd is aan den bloei, - aan 't heil van 't Algemeen,
Maar 't bovenal bedoelt voor Maarssen, Maarsseveen.

Tien jaren zijn voorbij, sinds 'k U den hamer reikte (1)
En 't zilver op uw borst, als ambtlijk teeken prijkte,
Maar schooner sieraad nog, hebt ge altijd om U heen,
In de eer der burgerij van Maarssen, Maarsseveen.

Wat hebt ge in haar belang, niet menig uur - ja dagen,
Aan gade en kroost ontroofd! - Wat hebt ge ons willen schragen,
Neen, - voorgaan op den weg, die U de rechte scheen,
Die tot ontwikkeling leidt, voor Maarssen, Maarsseveen.

Wat bebt gij telkenmaal . . . Doch 'k moet mijn tong bedwingen,
Ik ken uw hart te goed, dan dat 'k uw lof zou zingen,
Gij zoekt en wenscht dien niet: volgt plichtsgevoel alleen,
Bij alles wat gij doet voor Maarssen, Maarsseveen.

Vergun mij, achtbre Heer! uw werkkring hoog te roemen,
Gij zaagt U tweemaal door (2), - eens namens (3) 't volk benoemen
In 't hoogste staatsbestuur, klinkt lieflijk als voorheen,
Die naam zoo groot in eer; de naam van Maarsseveen.

Vereend aan dezen disch, - gering bewijs van hulde,
Is 't beurtlings dank en hoop, die aller harte verhulde,
Dank oogst op 't geen gij deed, - hoop naar de toekomst heen,
Waar gij aan 't hoofd u plaatst, in Maarssen, Maarsseveen

Blijf aan het heil des volks uw tijd en krachten wijden,
Voor ons het middelpunt; - 't hoofd der Raad te leiden,
Geen ramp, die Neerland drukt, - geen tweespalt, tegenheen,
Bemoeyelijkt ooit uw taak in Maarssen, Maarsseveen.

Hoor in dit kunstloos lied, een stem uit allermonden,
'De Burgemeester leev', - die leus maakt opgewonden,
Die dronk vindt sympathie en is bij allen één,
'De Burgemeester leev', voor Maarssen, Maarsseveen.

1. Bij de installatie van den Burgemeester, 3 april 1856 waarmede voor Maarsseveen, de steller dezer regelen als wethouder belast was.
2. 'door het volk' door de kiezers tot lid van den gemeenteraad en tot lid van de Provinciale Staten.
3. 'namens het volk' door de Provinciale Staten tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Jacob Nicolaas Bastert (1826-1902)

MAARSSSEN, ZOALS HET EENS WAS

Ten behoeve van mijn boek 'Maarssen 1940-1945' stond de heer Reith een zevental foto's uit ongeveer 1941 af. Inmiddels zijn er vier gepubliceerd. De vijfde laat de Bolensteinsche Straat zien, waar inmiddels vele karakteristieke pandjes een horecabestemming hebben gekregen. Het boek 'Maarssen 1940-1945' is nog in beperkte mate verkrijgbaar bij Tandtechnisch Laboratorium J.C. Schulpen, Parkweg 13, of bij de auteur.

W. Smits

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE”
aan de Vecht**

MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

*Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 03465-61 435*

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN
Tel.: 03465-6 14 56

Van Dwarsdijk tot Zwanenkamp

Van grachtenpand tot boerderij

Uw makelaar
Uw verzekeringsadviseur

Maarssen - Raadhuisstraat 31 - tel.: 64 644
Maarssenbroek - 'Bisonstaete' Bisonspoor 1211 - tel.: 67 791

Zet de tijd even stil voor een bezoek aan Café Ome Klaas.

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederland's oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas **Al gezellig sinds 1780.**

Langegracht 43, Maarssen. Tel. 03465 - 61409.